

“COVID-19 pandemisi, ekonomide birçok makroekonomik değişken üzerinde olumsuz etkiler ortaya çıkarmaya devam etmektedir. Pandemi sonrası uygulamaya konulan tedbirler bazı makroekonomik değişkenleri olumlu etkileyerek, toparlanma sürecinde başarı sağlarken, bazı makroekonomik değişkenlerde ise istenilen düzelme henüz sağlanabilmiş değildir.

Buna bağlı olarak risk algısının daha da yoğunlaştığı bir dönemden geçiyoruz. Küresel ekonomide pandeminin etkisinin azalmamasıyla her geçen gün artan yavaşlama ibareleri, doğal olarak ülkemizi de etkilemektedir. Bundan kaynaklanan talepteki zayıflama, hem küresel boyutta hem de ülkemizde makroekonomik değişkenleri olumsuz yönde etkileyerek büyümeyi zayıflatmaktadır.

Reel sektör, mevcut ortamda, orta ve uzun vadeli bir plan yapmakta zorlanmaktadır. Özellikle son aylarda kurlarda kısmi bir dengelenme yaşanırken, geçen hafta başında yeniden yukarı yönlü hareket başlamıştır. Kurdaki oynaklığın hala devam etmesi, yüksek enflasyon ve iç talepteki yetersizlik ve bunların ortaya çıkardığı belirsizlik ortamı, doğal olarak reel sektörün yatırım iştahını her geçen gün azaltmaktadır.

Firmaların dövizdeki açık pozisyonu nedeniyle, kurlardaki artış finansman giderlerini artırarak, borç-özkaynak dengesinin bozulmasına neden olmakta ve ödeme güçlerini zayıflatmaktadır.

Diğer taraftan kurdaki artışlar ithalat maliyetleri nedeniyle fiyatların yükselmesine neden olmaktadır. Reel sektörün uzun ve orta vadeli ve dengeli bir strateji belirleyebilmesi için ekonomik istikrarın ve güvenin sağlanması yegâne şarttır.

Çözüm olarak, mevcut kur rejiminden vazgeçmeden enflasyon beklentilerinin çapalanması ve reel sektörün yabancı para borçluluğuna ilişkin tedbirlerin bir an önce alınması gerekmektedir.

Özellikle pandemi nedeniyle ihracat gelirlerinin ve döviz cinsinden turizm gelirlerinin önemli ölçüde azalması, döviz kısıtını sıkılaştırmıştır. Ekonomimizde döviz talebini yükselten önemli bir diğer neden, döviz cinsinden borçların, özellikle de özel sektörün dış borçlarının yüksek düzeylerde olmasıdır.

Diğer taraftan kamu sektörünün ve Merkez Bankası'nın döviz cinsinden borçları artış eğilimindedir ve brüt dış borç stokunun yurt içi gelirdeki payı yükselmeye devam etmektedir.

COVID-19 krizinde birçok ülke gibi Türkiye de parasal genişleme politikası uygulamıştır. TL'nin bollaşması ise değer kaybetmesine neden olmakta, TL'nin aşınması nedeniyle yurt içindeki ekonomik birimlerin döviz talebinin yükselmesi de kura yukarı yönlü baskı uygulamaktadır.

Ekonomimizdeki döviz arzını azaltan, döviz talebini yükselten bütün bu unsurların toplam etkileri neticesinde döviz kuru yükselmekte, kuru belli bir seviyede tutmayı hedefleyen Merkez Bankası'nın rezervleri ise azalmaktadır.

Makroekonomik verilerle ilgili de kısa bir bilgi vermek istiyorum.

Bütün dünyayı sarsan COVID-19 krizinin olumsuz etkileri sürerken ekonomimizde canlanma görülmektedir. Haziran ayında ekonomide arzı temsil eden sanayi üretimi ve ekonominin talebini temsil eden perakende satış hacmindeki artış, gelecek için olumlu bir sinyal vermektedir.

Nisan ayı ile başlayan sanayi üretimindeki daralmanın, Mayıs ayında aylık bazda, Haziran ayı ile birlikte hem aylık hem de yıllık bazda toparlanmaya başladığını görebiliyoruz.

Normalleşme adımlarının etkilerini sanayi üretiminde de görebiliyoruz. Tabi burada önemli olan sonraki aylar bunun sürdürülebilir olmasıdır. Sanayi üretiminde pandeminin etkisinin ortadan kalktığı söyleyebiliriz.

Sermaye malı ve ara malı imalatındaki ivmelenme, gelecek döneme ilişkin umutlarımızı arttırıyor. Bu süreçte görüyoruz ki en hızlı toparlanma sanayi sektöründe gerçekleşiyor.

Temmuz ayı ile birlikte bu toparlanmanın daha da hızlanacağını düşünüyoruz. Temmuz ayı sanayi üretim endeksinin öncü göstergesi olan PMI endeksi, salgından kaynaklanan daralmanın ardından Türk imalat sektöründe toparlanmanın güç kazandığına işaret ediyor.

Haziran'da 53,9 değerini alan PMI, Temmuz'da 56,9 olarak gerçekleşti ve Şubat 2011'den beri en yüksek seviyede kaydedildi. Bu rakamlar Temmuz ayında sanayi sektöründe ciddi bir ivmelenmenin gerçekleştiği sinyalini veriyor.

Pandeminin etkisiyle Nisan ayında 61,6 seviyesine kadar gerileyen Kapasite Kullanım Oranı, normalleşme sürecinin ardından Temmuz ayında 70,7, Ağustos ayında ise 73,3 seviyesine kadar yükselmiştir.

Kapasite Kullanım Oranının, 75,9 olan 2019 yılı ortalamasına doğru hızlı bir toparlanma eğiliminde olduğu da görülmektedir.

Reel Kesim Güven Endeksi ise Nisan ayında 62,3 seviyesine geriledikten sonra Temmuz ayında 99,4, Ağustos ayında ise 105,2 seviyesine yükselmiştir.

Pandemi döneminde özellikle talebin canlı kalabilmesi için uygulanan genişlemeci para politikası tercihi, kredi genişlemesine sebebiyet vermişti. Son dönemde merkez bankasının sıkılaştırma adımları krediye ulaşma maliyetlerini arttırarak, önümüzdeki dönemde, talep üzerinden arzı olumsuz yönde etkileyeceği unutulmamalıdır.

Yaşadığımız olumsuz gelişmeler bir takım fırsatları da beraberinde getirmektedir. Pandemi sürecini iyi bir şekilde yönetmemiz Türkiye algısını olumlu yönde etkilemiştir. Bu algıyla önümüzdeki dönemde yurtdışından firmalarımıza siparişlerde bir artış olacağını düşünüyorum.

Ayrıca, ekonomimizin yılsonuna ilişkin büyüme beklentileri de pozitiftir. COVID-19 krizi bir kez daha göstermiştir ki, ulusal bağımsızlığımız, ulusal ekonomimizin güçlendirilmesiyle sarsılmaz bir biçimde sürdürülebilecektir.

Ulusal ekonomimizin güçlendirilmesi ise, ulusal sanayi üretiminin, özellikle de katma değeri yüksek ve dışa bağımlılığı azaltılmış üretim yapan imalat sanayisinin güçlendirilmesiyle mümkün olacaktır.

Pandemi sürecinin sıkıntılarını yaşadığımız bu dönemde Sayın Cumhurbaşkanımızın Cuma günü açıkladığı müjde bizi son derece sevindirmiş ve heyecanlandırmıştır.

Karadeniz'de bulunan doğalgaz rezervleri ülke ekonomimize önemli bir katkı sağlayacak ve enerji giderlerimizde önemli bir tasarruf noktası olacaktır.

Diğer taraftan bu rezerv ülke olarak elimizi güçlendirecek ve yeni kontratlarda maliyeti aşağıya çekme noktasında önemli katkısı olacaktır. Bu sürece katkı sağlayan başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere herkese ülkemiz adına şükranlarımızı sunuyoruz.

Yine Cuma günü Cumhurbaşkanı Kararı ile teşvik sisteminde ilçe bazında sınıflama ve teşviklerin tasarlanması için önemli bir adım atıldı. Belirlenen ilçelerde, o ilin teşviklerinin bir alt kademesinden, eğer OSB varsa iki alt kademesinden faydalanılması sağlandı. Ankara'da bu kapsama üç ilçemiz girdi. Bunlar Çamlıdere, Bala ve Haymana oldu.

Bulunduğu il nedeniyle olduğundan daha gelişmiş yerler listesinde yer alan ilçelerin teşvikten daha çok yararlanmasının önünün açılması, üretimin devamlılığı açısından önemli fırsatlar yaratacaktır.

Sağlanacak avantajların artmasıyla, bulunduğu il göre daha az gelişmiş ilçelerimizin kalkınmasının hızlandırılması sağlanabilecek ve OSB'ler daha cazip hale gelecektir.

O bölgede yaşayan insanların bulunduğu yerde istihdam edilmesine katkı sağlayarak büyükşehirlere göçün önüne geçilmesine fırsat verecektir. Ayrıca ilçe bazlı bazı potansiyel kaynakların harekete geçirilmesi anlamında da katkı sağlayacaktır.

Bu kararın birçok ilçemizin gelişmesine önemli katkı sağlayacağına inanıyorum.

Ancak keşke, bir değil iki veya üç alt kademe destekleri verilebilseydi diye düşünüyorum. Çünkü açıklanan ilçelerin çok az bir bölümünde OSB'ler olduğunu görüyorum.

Ama yine de önemli bir adımdır. Bu tespitlerimin de önümüzdeki dönemde dikkate alınmasını umuyorum.

Burada özellikle şunu belirtmek istiyorum. Maske, mesafe ve hijyen kurallarına uymamak şahsi bir tercih iken, aslında tüm toplumu ilgilendiren önemli bir hayati unsurdur.

Bu kuralların şahsi bir mesele olmaktan daha ziyade mili bir sorumluluk olduğu unutulmamalıdır. Mevut durumda vakalar yeniden artış trendine girmiştir. Biliyoruz ki bu artış sadece sağlık açısından değil ekonomik açıdan da önemli maliyetler ortaya çıkartmaktadır. Bu minvalde bu kurallara uyarak bir an önce bu illeti defetmek için bütün ülke olarak kurallara uymak bir vatan borcudur.

Ağustos ayı zaferler ayı. Hem Kurtuluş savaşımızın önemli zaferlerinin, hem Malazgirt zaferimizin yıl dönümü. Bu vesileyle, Başta Ulu Önder Atatürk olmak üzere, tüm şehitlerimizi ve bu zaferlerimizin kahramanlarını saygı, minnet ve şükranla anıyorum.

Sözlerime burada son veriyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum”.